

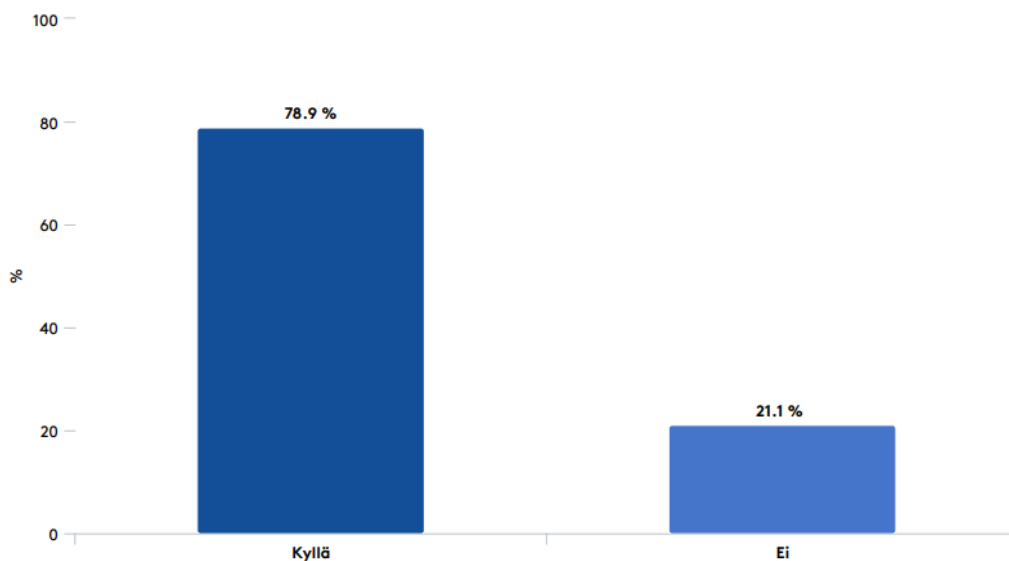
Selvitys: Harrastamisen Lohjan malli tavoittaa heikommassa asemassa olevia ja lisää koululaisten harrastamista

Harrastamisen Lohjan malli -hankkeessa järjestetään maksuttomia harrastuksia koulupäivän yhteydessä. Se on osa kansallista Harrastamisen Suomen mallia. Me-säätiö selvittää lukuvuoden 2024–2025 aikana Harrastamisen Suomen mallin vaikuttavuutta ja Lohjan kaupunki on yksi selvitykseen osallistuneista kunnista. Maksuttoman harrastamisen tavoittavuutta ei ole tässä mittakaavassa aiemmin selvitetty Suomessa.

Me-säätiön selvityksen ensimmäisessä vaiheessa kerättiin yhdentoista kunnan kanssa tietoa siitä, saavatko maksuttomat, koulupäivän yhteydessä järjestettävät harrastusryhmät mukaan erilaisista perheitaustoista tulevia lapsia ja nuoria. Vastauksia saatiin yhteensä 2 400 ja Lohjalta 337.

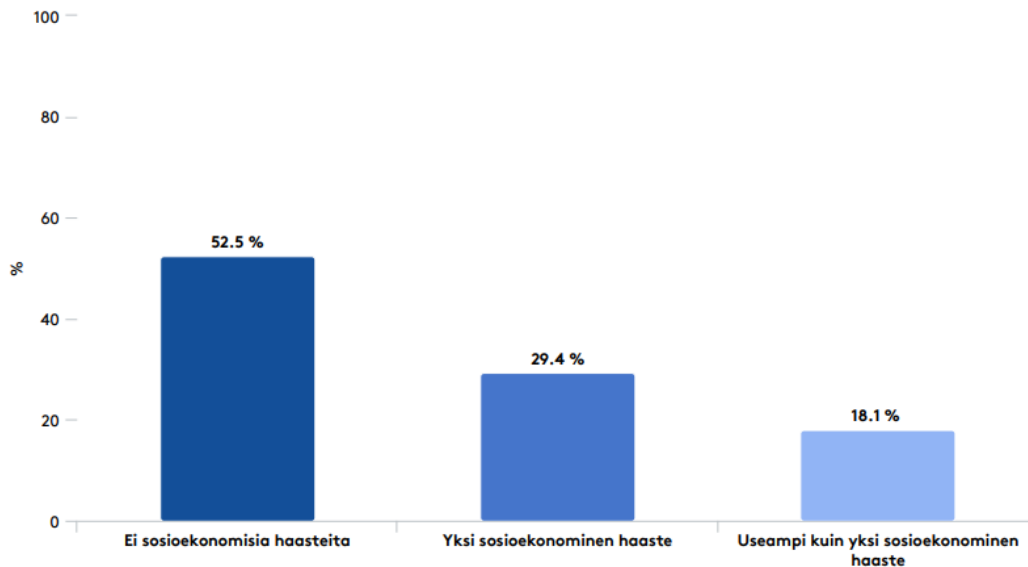
Ensimmäisen vaiheen mukaan Harrastamisen Lohjan malli lisää lasten harrastamista. Harrastaminen lisääntyy myös lapsilla, joilla jo on harrastuksia. Lohjan malli näin monipuolistaa lasten harrastamista, minkä on todettu vaikuttavan positiivisesti lapsen kehittymiseen. Tulokset osoittavat myös, että ilman tällaisia harrastusryhmiä monilla koululaisilla ei olisi mahdollisuutta harrastaa ollenkaan. Lohjalla saatiin prosentuaalisesti eniten mukaan koululaisia, joiden perheissä koetaan, että muita harrastusvaihtoehtoja ei olisi (21 % vastaajista, osallistuneiden kuntien k.a. 16 %).

Kysymys: Jos lapsesi ei harrastaisi koulupäivän yhteydessä, voisiko hän harrastaa jossain muussa harrastusryhmässä?

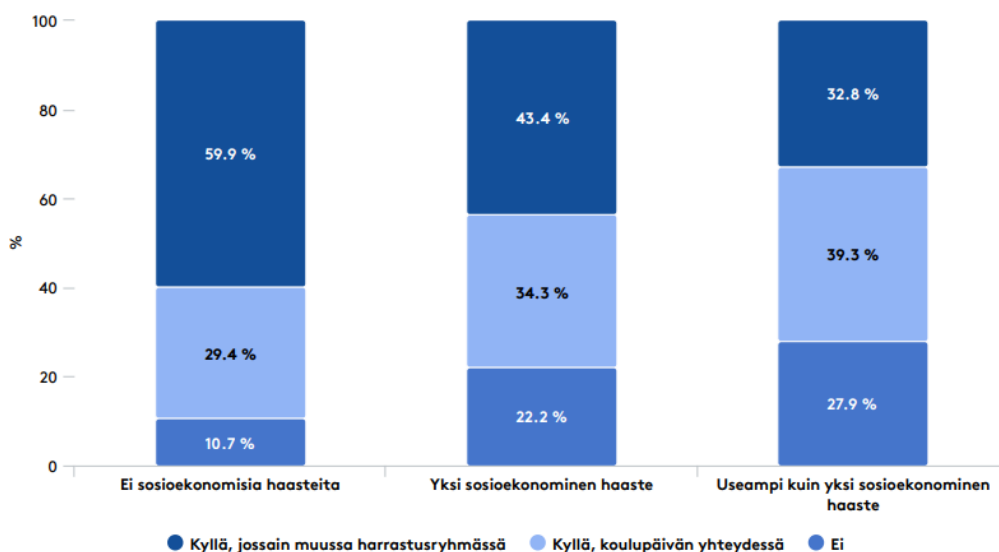
Lohjan mallin harrastusryhmät tavoittavat poikkeuksellisen hyvin harrastajia erilaisista perhetaustoista. Vastaajista 18 % ilmoitti useamman kuin yhden sosioekonomisen haasteen. Sosioekonomiseksi haasteeksi luettiin tässä selvityksessä vanhemman tai vanhempien pitkittynyt työttömyys tai työkyvyttömyys, enintään perusasteen koulutus, perheen pienituloisuus tai yksinhuoltajuus.

Harrastusryhmiin ilmoittautuneiden lasten perhetausta

Perheen sosioekonomiset haasteet määrittelevät lapsen harrastusmahdollisuuksia. Jos lapsen perheessä ei ole sosioekonomisia haasteita, hänellä on 90 prosentin todennäköisyydellä jokin harrastus. Jos lapsen perheessä on useampia sosioekonomisia haasteita, todennäköisyys lapsen harrastamattomuudelle kolminkertaistuu.

Kysymys: Mieti viimeistä 6 kuukautta. Onko lapsesi käynyt ohjatussa harrastuksessa vähintään kerran viikossa? Perhetaustoitain jaoteltuna.

Yhteenveto

Syksyllä 2024 julkaistiin Nordic Healthcare Groupin arvioita toiminnan taloudellisista vaikutuksista, josta voit lukea lisää [täältä](#). Keskeisenä oletuksena kustannushyötyjen arvioinnissa oli, että harrastamisen Lohjan mallin pariin saadaan houkutelua juuri lapset, jotka siitä eniten hyötyvät, toisin sanoen lapset, joilla ei ole muuta harrastusta, ja joilla on riski jäädä kokonaan harrastustoiminnan ulkopuolelle.

Me-säätiön selvityksen ensimmäisen vaiheen tulos kertoo siitä, että Harrastamisen Lohjan malli tavoittaa juuri heitä, jotka sitä tarvitsevat ja näin nostaa taloudellisia säästöjä. Tämä vahvistaa käsitystämme toiminnan tärkeydestä ja vaikuttavuudesta niin lasten yhdenvertaisuuden -, hyvinvoinnin - kuin taloudellisestakin näkökulmasta.

Jo vuonna 2005 eheyttävän koulupäivän kokeilun tuloksissa havaittiin koulupäivän yhteydessä tapahtuvan maksuttoman harrastamisen vaikutukset lapsiin:

“Koulussa järjestetty harrastustoiminta on yhteydessä koulumenestykseen, koulutyöhön paneutumiseen ja oppimistavoitteiden asettamiseen (Newman, 1992) sekä oppivelvollisuuskoulun jälkeisiin koulusaavutuksiin, ammattiasemaan ja tulotasoon senkin jälkeen, kun on kontrolloitu vanhempien sosiaaliluokan ja nuoren kykytason vaikutukset (Landers & Landers 1978). Tutkimuksissa on osoitettu, että varsinkin sosiaalisen kehityksen riskiryhmiin kuuluville koulupäivän yhteydessä tuotettu harrastustoiminta on vahva suojaava tekijä rikollisuutta (Mahoney & Cairns, 1997) ja päihteiden käyttöä (Youniss ym., 1997) vastaan.” (Pulkkinen & Launonen 2005.)

Kansallinen koulutuksen arviointikeskus KARVI (Laimi, ym. 2023) tuotti vuosina 2022-23 Harrastamisen Suomen mallin arvioinnin. Tulosten mukaan niin lapset, ohjaajat, huoltajat kuin esimerkiksi kuntien päättäjät näkivät Harrastamisen Suomen mallin merkityksellisenä.

Mallin harrastusten kautta on avautunut mahdollisuuksia joita kaikilla lapsilla ja nuorilla ei ole ennen ollut. Sen vaikutus lasten ja nuorten hyvinvointiin nähtiin suurena. Toiminta on ennaltaehkäisevää ja se nähtiin positiivisena lisänä koulupäivän jatkeeksi.

- 1. Maksuton harrastustoiminta koulupäivän yhteydessä on tutkimusten mukaan lasten hyvinvointia edistävä ja suojaava toimi.**
- 2. Maksuttomat, koulupäivän yhteydessä järjestettävät harrastukset lisäävät harrastamista.**
- 3. Ilman harrastamisen Lohjan mallin harrastuksia monilla koululaisilla ei olisi mahdollisuutta harrastaa ollenkaan.**
- 4. Aiempi harrastamattomuus korostuu niissä perheissä, joissa on enemmän sosioekonomisia haasteita.**

- 5. Harrastamisen Lohjan malli toteuttaa YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen 31. artiklaa:** *“Sopimusvaltiot tunnustavat lapsen oikeuden lepoon ja vapaa-aikaan, hänen ikänsä mukaiseen leikkimiseen ja virkistystoimintaan sekä vapaaseen osallistumiseen kulttuurielämään ja taiteisiin. Sopimusvaltiot kunnioittavat ja edistävät lapsen oikeutta osallistua kaikkeen kulttuuri- ja taide-elämään ja kannustavat sopivien ja yhtäläisten mahdollisuuksien tarjoamista kulttuuri-, taide-, virkistys- ja vapaa-ajan toimintoihin.”*
- 6. Harrastamisen Suomen malli on kirjattu nuorisolakiin:** 955/2022 3 luku 12 a § *Harrastamisen Suomen mallin mukainen nuorten harrastustoiminta.* 21 a § *Valtionavustuksen myöntäminen nuorten harrastustoimintaan.*
- 7. Harrastamisen Lohjan malli toteuttaa Lohjan Lapsiystävällisen kunnan tavoitetta 4:** *“Edistämme alueellista yhdenvertaisuutta siten, että kaikilla lapsilla on mahdollisuus sujuvaan arkeen ja harrastamiseen”.*

Tutustu Me-säätiön kaikkien osallistuneiden kuntien tulosten yhteenvetoon tästä linkistä: <https://data.mesaatio.fi/>

Lähteet

Laimi, T., Pusa, A-M., Rajala, K. & Stenvall, E. 2023. Mielekästä vapaa-aikaa, kavereita ja koordinaatiota – Harrastamisen Suomen mallin arviointi. KARVI – Kansallinen koulutuksen arviointikeskus. Julkaisut 12:2023.

Landers, D. & Landers, D. 1978. Socialization via interscholastic athletics, its effect on delinquency. *Sociology of Education*, 51, 299-301.

Mahoney, J.L & Cairns, R. B. 1997. Do extracurricular activities protect against early school dropout? *Developmental Psychology*, 33, 241-253.

Newman, F. M. (toim.). 1992. Student engagement and achievement in American secondary schools. New York: Teachers College Press.

Pulkkinen, L. & Launonen, L. 2005. Eheytetty koulupäivä – Lapsilähtöinen näkökulma koulupäivän uudistamiseen. Helsinki: Edita Publishing Oy.

Youniss, J., Yates, M. & Su, Y. 1997. Social integration: Community service and marijuana use in high school seniors. *Journal of Adolescent Research*, 12, 245-262.

Raportin kirjoittaja:

Juha Koivuporras
Liikunta- ja harrastuskoordinaattori
Lohjan kaupunki
juha.koivuporras@lohja.fi